

- Типове положення про навчання з питань охорони праці ДНАОП 0.00-12-99.
2. Геврик Є О. Охорона праці/Є.О.Геврик. – К.: Ельга; Ніка-Центр, 2003. – 280 с.
3. Жидецький В. Ц. Основи охорони праці/ В.Ц. Жидецький. – Львів: Афіша, 2002. – 320 с.

ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС РОБОТИ У КУТОЧКУ ЖИВОЇ ПРИРОДИ

*Ляхман Н. В.
м. Полтава*

***Анотація.** У статті проаналізовано вимоги до безпеки під час роботи у куточку живої природи. Розглянуто нормативні документи, що регулюють це питання. З'ясована роль вчителя в організації та забезпеченні безпеки учнів під час робіт у куточку живої природи.*

***Ключові слова:** безпека, загальноосвітній заклад, куточок живої природи, позашкільний заклад, положення*

Вивчення таких предметів, як біологія та ботаніка, у загальноосвітніх навчальних закладах неможлива без практичних занять. Вони дають змогу застосувати на практиці навички, отримані на уроках, пробуджують інтерес до навчання, сприяють вихованню у дитини почуття любові до живої природи та відповідальності за неї. Найкраще реалізовувати практичний компонент навчання у спеціально призначених місцях, одним з яких може бути куточок живої природи.

Куточок живої природи є складовою частиною кабінету біології загальноосвітніх або позашкільних навчальних закладів. Метою діяльності куточка є поглиблення знань про живі організми, формування практичних умінь та навичок спостереження й догляду за рослинами і тваринами, організація позакласної природоохоронної роботи учнів або вихованців. Він створюється за розпорядженням керівництва навчального закладу для проведення навчальних і практичних занять, передбачених навчальними програмами з предметів природничого циклу. Площа куточка живої природи, його місце розташування, кількісний і видовий склад рослин і тварин визначаються відповідно до кількості учнів (вихованців) з урахуванням місцевих умов. У куточку утримуються найбільш характерні представники рослинного (водорості, вищі рослини) і тваринного світу (риби, земноводні, плавуни, ссавці). Для утримання рослин може створюватись теплиця, парничок, флораріум (вологий або сухий), для тварин – тераріум, акватераріум, акваріум [3].

Проте, реалізація цих завдань неможлива без забезпечення безпеки учнів і вчителя при роботі у куточку живої природи. Результати досліджень показують, що з точки зору наявності шкідливих факторів під час робіт з біології найнебезпечнішими є саме роботи в куточку живої природи та праця учнів на навчально-дослідній ділянці. Тож безпека під час роботи у куточку живої природи набуває особливої ваги.

Основними документами, що регулюють питання безпеки під час роботи в куточках живої природи є: Положення про куточок живої природи у загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладів, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 09.08.2002р. № 456; Правила безпеки під час проведення навчання з біології в загальноосвітніх навчальних закладах затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 15.11.2010р. №1085 та Правил охорони праці в лабораторії ветеринарної медицини, затверджених наказом Комітету по нагляду за охороною праці Міністерства праці та соціальної політики України від 20.04.1999 р. №67.

Згідно з вищезначеними актами у куточку живої природи забороняється утримувати отруйні рослини і тварин, а також рослин і тварин, продукти життєдіяльності яких є алергенами, хворих тварин і тварин місцевої фауни, які можуть бути носіями небезпечних для людини хвороб [1]. Усі тварини, що утримуються в куточку живої природи, повинні регулярно обстежуватися ветеринарними лікарями, з якими керівники навчальних закладів укладають відповідні угоди [2].

З учнями, які працюють у куточку, учитель зобов'язаний проводити інструктаж з безпеки життєдіяльності. Він буває первинним, цільовим і позаплановим. Його проведення необхідно фіксувати у спеціальному журналі. Під час проведення практичних робіт по догляду за рослинами (підживлення, пікірування, пересаджування) та тваринами учні та вчитель користуються спецодягом. До нього відносять: халати, бавовняні фартухи, комбіновані рукавиці. Такий одяг повинен зберігатися в спеціальній шафі [1].

Для запобігання передавання інфекцій від тварин до людей учні мають встановити нагляд за рослинами і станом здоров'я тварин в куточку живої природи. При перших ознаках захворювання тварини (порушення сну, апетиту, агресивна поведінка тощо) вони зобов'язані повідомити учителя. Той, у свою чергу, повинен викликати ветеринарного лікаря та вжити заходів з ізолювання хворої тварини та запровадити карантин для решти тварин за вказівкою ветеринарного лікаря [2].

Санітарну обробку приміщення, чищення та миття кліток й інвентарю куточка живої природи щоденно проводить технічний персонал навчального закладу. Забруднену підстилку та відходи з кліток треба збирати у спеціальні металеві бачки з кришками. Вони підлягають знезараженню або спалюванню. Вчитель, у кожному конкретному випадку, встановлює методи дезінфекції та дезінсекції залежно від стану тварин (здорові чи заражені), а також від виду інфекції [2].

Вчитель має пам'ятати та постійно наголошувати учням, що для уникнення поранення під час роботи з тваринами необхідно дотримуватися наступних правил: при перенесенні тварин захищати руки гумовими рукавицями; кроликів брати правою рукою, притискаючи їх вуха до шиї і захоплюючи разом зі шкірою холки; морську свинку брати, накриваючи спинну частину долонею, стискаючи пальці навколо тулуба; щурів та мишей брати за хвіст довгим пінцетом. Особливу увагу треба звернути на догляд за самицями-породіллями, які стають агресивними, оберігаючи новонароджених малят [1].

Таким чином, вважаємо, що чинні нормативно-правові акти достатньо та детально регулюють питання безпеки під час роботи в куточках живої природи. Однією з головних задач вчителя є знання правил безпеки та постійний контроль за їх виконанням і дотриманням учнями.

Список використаної літератури

1. Правила безпеки під час проведення навчання з біології в загальноосвітніх навчальних закладах: Наказ Міністерства освіти і науки України від 15.11.2010 № 1085. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Правила охорони праці в лабораторії ветеринарної медицини: Наказ Комітету по нагляду за охороною праці Міністерства праці та соціальної політики України від 20.04.99 № 67. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
3. Положення про куточок живої природи у загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладах: Наказ Міністерства освіти і науки України від 09.08.2002 № 456. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>